

Fire år med prosjektarbeid er over. Nå må politikere sørge for å bruke denne kunnskapen for å ta de rette valgene for åra som kommer. Agder trenger modige politikere som tør å prioritere likestilling.

Et mer kjønnsbalansert arbeidsliv hvor unge får velge uavhengig av tradisjoner og fordommer må skapes gjennom politisk bevissthet og handling.

ILLUSTRASJONSFOTO: ÅSHILD LUND

Fritt valg – hva nå, politikere?

KRONIKK

«Fritt valg – 10-årsatsingen for likestilling på Sørlandet» med Agderrådet som prosjekteier, satte i 2008 i gang et viktig arbeid for å endre ungdoms utdannings- og yrkesvalg. Prosjektet handler om å styrke unges selvfølelse og mot til å ta kjønnsuavhengige utdannings- og yrkesvalg; valg ut fra egne talenter, mer enn nedarvede tradisjoner og fordommer.

Dette bygger på en kunnskap om at omgivelsenes forventninger til utdanning og yrkesvalg, veier tyngre enn de unges egne evner og interesser. De unge må bli kjent med hvilke muligheter som finnes og samtidig få styrket tro på egne evner og mot til å velge i tråd med dette.

Arbeidslivet i Norge i dag, og på Sørlandet i særdeleshett, er preget av at mange yrker og næringer er dominert av enten kvinner eller menn. Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet reduserer valgmulighetene for de unge. Dette har igjen betydning for trivsel, muligheter til å bruke egne evner og dermed muligheter for å lykkes i utdanning og arbeidsliv. Samtidig har nasjonen Norge behov for å rekruttere arbeidskraft fra hele bredden av arbeidsstokken.

I avisene kan vi nå lese om

et skrikende behov for ingeniører og andre realfagsyrker, samtidig som de unge utdanner seg til arbeidsløshet i mediabransjen.

Det samme mønsteret ser vi innenfor helsesektoren. Skal ingeniør- og sykepleieryrkene få tilstrekkelig med søkere, må de rekruttere fra hele bredden av arbeidsmarkedet; både kvinner og menn.

Agder har ønsket å gjøre noe med denne situasjonen og har satt seg ambisiøse mål: Innen 2018 skal Agder ha et kjønnsbalansert arbeidsmarked.

Østlandsforskning leverte i vår sin sluttrapport fra følgeforskningen av «Fritt valgsatsingens fire første år» (Eide og Lauritzen 2012). I rapporten diskuterer vi hva som må til for å skape endringer i gutter og jenters utdanningsvalg.

Dette handler om å arbeide på flere nivåer samtidig; individuelt – gjennom å oppfordre og utfordre det enkelte individ, strukturelt – gjennom å implementere tiltak i planer og retningslinjer, og symbolsk – gjennom å utfordre etablerte og ubevisste verdier og normer.

Forskningen viser at det er gjennom å arbeide på alle de tre nivåene samtidig at en klarer å skape bevegelse mot et mer mangfoldig arbeidsmarked. Et gjennomgående trekk for flere av delprosjektene i

«Fritt valgprosjektet», var at de manglet en slik helhetlig tilnærming til problematikken.

I evalueringen har vi dokumentert at det gjøres mye bra arbeid rundt om i kommunene og fylkeskommunene. Tiltakene spenner vidt; fra bevisstgjoring av personalet i barnehagene, ungdomsskoleelevers praksis i utradisjonelle yrker og presentasjon av rollemodeller, til det å implementere likestillingsperspektivet i elevsamtaler, læringsplaner, og kommunepelan.

Imidlertid er det et avgjørende poeng, at dersom alle de gode tiltakene skal bli noe mer enn enkeltstående prosjekter, må satsingen følges opp og bli enda tydeligere integrert i kommunenes helhetlige virksomhet. Dette handler blant annet om forankring.

Forskningen viser at de prosjektene som i størst grad har lyktes er forankret både ute i den enkelte enhet og i kommunens administrative og politiske ledelse. Forankringen legitimerer satsingen og det har blant annet gjort det lettere å spre tiltakene til flere enheter og sektorer.

Videre ser vi at i disse kommunene har en også lyktes med å få tematikken implementert i kommuneplaner. Det er et viktig styringssignal, men den klassiske feilen som gjøres,

er at en sier seg fornøyd når temaet er implementert i de styrende planene.

Det holder ikke å integrere likestilling i planverket, dersom det ikke settes av tid og ressurser til å følge opp arbeidet. Likestilling er et langsiktig arbeid som krever kontinuerlig og systematisk oppfølging.

De «Fritt valgprosjektene» som har kommet lengst, er de prosjektene som har engasjerte politikere. Vi ser at politikere, både enkeltpersoner og kommunestyrene, har en viktig symbolsk betydning for likestillingsarbeidet.

Det vil si; politikere som synliggjør det arbeidet som gjøres, som fronter prosjektene i politiske forhandlinger og andre settinger, og som tilrettelegger for arbeidet i kommunenes og fylkeskommunenes enheter og ansvarsområder.

Å vise politikken gjennom handling, krever kunnskap og kompetanse om likestilling. Det krever kunnskap om konsekvensene av det kjønnsdelte arbeidsmarkedet – konsekvenser for samfunnet som helhet og for det enkelte individ.

Men i tillegg til å tilegne oss kunnskap om temaet, må vi reflektere over egne erfaringer, holdninger og verdier i forhold til dette temaet.

Forskningen fra «Fritt valg» viser

at det er de prosjektene som utfordrer hver enkelts forestillinger og egen praksis, som evner å skape endringer. Det er derfor ikke nok å si at frie valg er viktig om Agder skal lykkes med målsettingen om et mer kjønnsbalansert arbeidsliv. Det må også vises, gjennom å prioritere, legge til rette for, etter spørre og synliggjøre betydningen av problematikken, på alle nivåer og innenfor alle områder i kommunen/fylkeskommunen.

Det er politikerne som sitter med nøkkelen til å lykkes med dette. I Agder har de gitt seg selv seks år til for å nå målet. Det forutsetter at satsingen er omfattende, helhetlig og langsiktig.

Det å åpne opp for flere valgmuligheter for barn og unge, handler om en bevisstgjoring av holdninger, verdier og normer hos hver enkelt av oss. Politikk er den virksomhet innen et sosialt system som innebærer at mål blir satt, prioriteringer ordnet, verdier fordelt og virkemidler valgt og anvendt.

Et mer kjønnsbalansert arbeidsliv hvor unge får velge uavhengig av tradisjoner og fordommer, skaper ikke seg selv, men må skapes gjennom politisk bevissthet og handling.

Trude Hella Eide

Tonje Lauritzen

Forskere, Østlandsforskning